

Chuyên đề: Giây và Thế kỷ

Chào các em học sinh lớp 4 thân mến! Hôm nay, chúng ta sẽ cùng nhau khám phá hai đơn vị đo thời gian rất thú vị là "giây" và "thế kỷ". Bài học này không chỉ giúp các em biết thêm kiến thức mới mà còn có thể trả lời một câu hỏi rất hay: "Em sinh ra vào thế kỷ nào?". Chúng ta cùng bắt đầu nhé!

1. Ôn tập các đơn vị đo thời gian đã học

Trước khi tìm hiểu kiến thức mới, chúng ta hãy cùng nhắc lại những đơn vị đo thời gian quen thuộc nhé.

- **1 giờ = 60 phút**
- **1 ngày = 24 giờ**
- **1 tuần = 7 ngày**
- **1 năm = 12 tháng**
- **1 năm thường = 365 ngày** (Tháng 2 có 28 ngày)
- **1 năm nhuận = 366 ngày** (Tháng 2 có 29 ngày). Năm nhuận là năm có số chỉ năm chia hết cho 4.

2. Tìm hiểu hai đơn vị đo thời gian mới: Giây và Thế kỷ

Bây giờ, chúng ta sẽ làm quen với hai đơn vị mới: một đơn vị rất nhỏ là "giây" và một đơn vị rất lớn là "thế kỷ".

a. Giây

Giây là một đơn vị đo thời gian nhỏ hơn phút. Khi kim giây trên đồng hồ chạy hết một vòng là được 60 giây.

- **Công thức:** $1 \text{ phút} = 60 \text{ giây}$

- **Giải thích:** Để đổi từ phút sang giây, ta lấy số phút nhân với 60. Ngược lại, để đổi từ giây sang phút, ta lấy số giây chia cho 60.

- **Ví dụ 1:** Đổi 3 phút ra giây.

Giải: $3 \text{ phút} = 3 \times 60 = 180 \text{ giây}$.

- **Ví dụ 2:** 120 giây bằng bao nhiêu phút?

Giải: $120 \text{ giây} = 120 : 60 = 2 \text{ phút}$.

- **Mở rộng:** $1 \text{ giờ} = 60 \text{ phút}$, $1 \text{ phút} = 60 \text{ giây}$. Vậy 1 giờ có bao nhiêu giây?

Giải: $1 \text{ giờ} = 60 \text{ phút} \times 60 \text{ giây} = 3600 \text{ giây}$.

b. Thế kỷ

Thế kỷ là một đơn vị đo thời gian rất lớn, lớn hơn năm.

- **Công thức:** $1 \text{ thế kỷ} = 100 \text{ năm}$

- **Giải thích:** Để đổi từ thế kỷ sang năm, ta lấy số thế kỷ nhân với 100. Ngược lại, để đổi từ năm sang thế kỷ, ta lấy số năm chia cho 100.

- **Ví dụ 1:** 5 thế kỷ bằng bao nhiêu năm?

Giải: $5 \text{ thế kỷ} = 5 \times 100 = 500 \text{ năm}$.

- **Ví dụ 2:** Bác Hồ sinh vào thế kỷ 19, mất vào thế kỷ 20.

3. Bảng tổng hợp các đơn vị đo thời gian

Dưới đây là bảng tổng hợp giúp các em dễ dàng tra cứu mối quan hệ giữa các đơn vị đo thời gian.

Đơn vị lớn hơn	Đơn vị bé hơn	Cách quy đổi
Thế kỷ	Năm	1 thế kỷ = 100 năm
Năm	Tháng	1 năm = 12 tháng
Năm	Ngày	1 năm thường = 365 ngày; 1 năm nhuận = 366 ngày
Tuần	Ngày	1 tuần = 7 ngày
Ngày	Giờ	1 ngày = 24 giờ
Giờ	Phút	1 giờ = 60 phút
Phút	Giây	1 phút = 60 giây

4. Trọng tâm: Cách xác định một năm thuộc thế kỷ nào?

Đây là phần kiến thức quan trọng nhất của bài học. Để xác định một năm thuộc thế kỷ nào, chúng ta có hai quy tắc chính.

a. Đối với các năm có hai chữ số cuối là 00 (năm tròn trăm)

- **Quy tắc:** Ta bỏ hai chữ số 00 ở cuối và giữ nguyên phần số còn lại. Số đó chính là thế kỷ.

- **Giải thích:** Các năm tròn trăm là năm cuối cùng của một thế kỷ. Ví dụ, năm 100 là năm cuối cùng của thế kỷ thứ nhất.
- **Ví dụ 1:** Năm 1900 thuộc thế kỷ nào?
Bỏ hai số 00, ta được số 19. Vậy năm 1900 thuộc **thế kỷ XIX**.
- **Ví dụ 2:** Năm 2000 thuộc thế kỷ nào?
Bỏ hai số 00, ta được số 20. Vậy năm 2000 thuộc **thế kỷ XX**.

b. Đối với các năm không có hai chữ số cuối là 00

- **Quy tắc:** Ta bỏ hai chữ số ở cuối, lấy phần số còn lại rồi cộng thêm 1. Kết quả chính là thế kỷ.
- **Giải thích:** Các năm này là những năm nằm trong một thế kỷ. Ví dụ, từ năm 101 đến năm 200 đều thuộc thế kỷ thứ hai.
- **Ví dụ 1:** Cách mạng tháng Tám diễn ra năm 1945. Năm đó thuộc thế kỷ nào?
Bỏ hai số cuối (45), ta được số 19. Lấy $19 + 1 = 20$. Vậy năm 1945 thuộc **thế kỷ XX**.
- **Ví dụ 2:** Em sinh năm 2016. Em sinh vào thế kỷ nào?
Bỏ hai số cuối (16), ta được số 20. Lấy $20 + 1 = 21$. Vậy em sinh vào **thế kỷ XXI**.
- **Ví dụ 3:** Khởi nghĩa Hai Bà Trưng năm 40. Năm đó thuộc thế kỷ nào?
Năm 40 chỉ có 2 chữ số. Ta coi phần số đằng trước là 0. Bỏ hai số cuối (40), ta được số 0. Lấy $0 + 1 = 1$. Vậy năm 40 thuộc **thế kỷ I**. (Thế kỷ I bắt đầu từ năm 1 đến năm 100).

c. Mẹo ghi nhớ nhanh

Để xác định thế kỷ của một năm, em hãy che đi 2 chữ số cuối cùng của năm đó.

- Nếu 2 chữ số bị che là **00**, thì số còn lại chính là thế kỷ.
- Nếu 2 chữ số bị che **khác 00**, thì em lấy số còn lại **cộng thêm 1** là ra thế kỷ.

5. Bài tập vận dụng có lời giải

Bài 1: Đổi đơn vị thời gian

- a) 5 phút = ? giây
- b) 2 giờ = ? giây
- c) 7 thế kỷ = ? năm
- d) $\frac{1}{4}$ phút = ? giây

Lời giải:

- a) 5 phút = $5 \times 60 = 300$ giây
- b) 1 giờ = 3600 giây. Vậy 2 giờ = $2 \times 3600 = 7200$ giây
- c) 7 thế kỷ = $7 \times 100 = 700$ năm
- d) $\frac{1}{4}$ phút = $\frac{1}{4} \times 60 = 15$ giây

Bài 2: Xác định thế kỷ

Hãy xác định các năm sau đây thuộc thế kỷ nào?

- a) Lý Thái Tổ dời đô về Thăng Long năm 1010.
- b) Chiến thắng Điện Biên Phủ năm 1954.

c) Năm nay là năm 2024.

d) Vua Quang Trung đại phá quân Thanh năm 1789.

Lời giải:

a) Năm 1010: Bỏ 10, còn lại 10. Lấy $10 + 1 = 11$. Vậy năm 1010 thuộc **thế kỷ XI**.

b) Năm 1954: Bỏ 54, còn lại 19. Lấy $19 + 1 = 20$. Vậy năm 1954 thuộc **thế kỷ XX**.

c) Năm 2024: Bỏ 24, còn lại 20. Lấy $20 + 1 = 21$. Vậy năm 2024 thuộc **thế kỷ XXI**.

d) Năm 1789: Bỏ 89, còn lại 17. Lấy $17 + 1 = 18$. Vậy năm 1789 thuộc **thế kỷ XVIII**.

Lời kết

Qua bài học này, các em đã nắm được cách sử dụng hai đơn vị đo thời gian là giây và thế kỷ, đặc biệt là cách xác định một năm thuộc thế kỷ nào. Kiến thức này không chỉ giúp các em học tốt môn Toán mà còn rất hữu ích khi các em học môn Lịch sử. Hãy chăm chỉ luyện tập để ghi nhớ bài học nhé!